

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Název: *Individuální a kolektivní aspekty působení (a prožívání) oděvu a módy*

Autorka: Johana Felixová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Helena Jarošová, Ph.D.

Oponent práce: Mgr. Ondřej Dadejík, Ph.D.

Bakalářská práce Johany Felixové se zabývá zajímavým způsobem zajímavým tématem, a to rolí módy, resp. odívání, v rámci komplexní dynamiky spoluvytvářející na jedné straně vzájemně hierarchizované kolektivní identity a na straně druhé identity individuální, vždy závislé na přijetí/nepřijetí norem udržujících ona společenství. Autorka nazývá tuto funkci „dualitním prožíváním oděvu a módy“. Ve své práci se však zaměřuje na jedince nikoliv jako na oděv prožívající, zakoušející subjekt, nýbrž jako na průsečík nadindividuálních společenských strategií, v nichž hraje móda, jak se v bakalářské práci přesvědčivě ukazuje, zásadní roli. Tento přístup pokládám za nosný, jen by bylo dobré, samotný text z tohoto hlediska zpřesnit.

Nejdříve drobné výhrady. Bakalářská práce začíná obtížně srozumitelným odstavcem. Autorka zde píše: „... Dějiny odívání jsou jednou z vizuálních prezentací sledu mód, jejichž změny můžeme sledovat na proměně siluet formujících lidské tělo do toužené módní podoby, na používaných materiálech, způsobech zdobení atp.“ (s. 7) Nerozumím příliš, jak mohou být „dějiny odívání“ „vizuální prezentací sledu mód“. Domnívám se, že dějiny jsou vždy ve své podstatě příběhem, tedy syntézou určitých jednotlivostí, minulých událostí, které je z důvodu, že jsou minulé, obtížné vizuálně či jinak zpřítomnit.

Johana Felixová dále tvrdí, že „móda je tak vždy vázaná na určitou dobu, je platná pouze v určitý historický moment a pole jejího vizuálního projevu se mění spolu s ní. V tento moment se ale vždy jeví jako aktuální, jindy ne. Je tak silně vázána na dějinný stav ve své aktuálnosti.“ (s. 7) Pokud by tomu tak bylo, pak bychom nemohli vyprávět, formulovat či koncipovat žádné „dějiny odívání“. Ty je možné pojímat pouze právě jako zachycení určité vnitřní dynamiky, či – slovy Jana Mukařovského – imanentní vývojové řady. Pokud by byla móda vždy „platná pouze v určitý historický moment“, rozpadala by se do nespočtu aktuálních, atomárních „nyní“ bez vzájemných souvislostí. Takové hledisko by bylo navíc v rozporu s autorčinými jinak zajímavými

náhledy, týkajícími se „pohybu“, „vývoje“ či překonávání norem v rámci zkoumané oblasti, které Johana Felixová ve své práci souhrnně rozvíjí. Tuším asi, co mělo být oněmi úvodními frázemi řečeno, autorka bakalářské práce by však mohla u obhajoby své základní cíle ještě jednou konzistentně a bezrozporně shrnout.

Nicméně, bakalářská práce je rozvržena přehledně a smysluplně do několika částí. V úvodní části Felixová čerpá ze sociologie módy Georga Simmela a vymezuje zkoumaný fenomén jako prostředek k sebe prezentaci v sociálním prostředí. Odkrývá touto cestou za viditelnými aspekty odívání dynamiku danou sociálním a ekonomickým rozvrstvením společenských celků. V dalších částech tyto náhledy velmi dobře doplňuje a rozvíjí. Obrací se k rozlišení lidové a kanonické módy v úvahách Josefa Čapka, a dále ke strukturalismu Jana Mukařovského, u něhož na základě rozlišení estetické funkce, normy a hodnoty – a z něj vycházejícího pojetí estetického kánonu – rýsuje dynamickou spojnicí a zároveň hranicí mezi uměleckou a mimo-uměleckou oblastí. Ta umožňuje plastičtější a ve větším detailu a šíři uchopit dynamickou povahu popisovaného jevu. V závěrečné čtvrté části aplikuje autorka pojmy a rozlišení představené a postupně rozpracované v částech předchozí na nejrůznější subkultury vznikající v moderních západních městských společnostech (či na jejich okrajích) ve dvacátém století. Čerpá zde především z díla Heleny Jarošové a Dicky Hebdige a vcelku přesvědčivě dokládá funkčnost teoretických nástrojů, uvedených dříve. Závěr je spíše jen shrnující a rekapitulující.

Pokud bylo cílem bakalářské práce Johany Felixové „poukázat na komplexnost procesu odívání a utváření lidského zevnějšku, jehož hraniční podobu nacházíme v kolektivně individualizujících stylech subkultur 20. století“, potom musím uznat, že se jej podařilo naplnit. Práce je psána čtivě a s jistotou, na gramaticky a stylisticky odpovídající úrovni. Některé části by bylo jistě možné formulovat lépe, celkově se však jedná o práci zdařilou. Z těchto důvodů ji **doporučuji** k obhajobě, navrhuji hodnotit stupněm **velmi dobře**, nejsem však proti hodnotit ji v případě výborné obhajoby o stupeň lépe.

V Praze 30. 8. 2024

Ondřej Dadejčík